

วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ
สำนักอบรมและศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
ปีการศึกษา ๒๕๖๖

นายธิดม อินทุฤดี
ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา

ชุดที่ ๑
1

เค้าโครงการศึกษา

ภาค ๓ : คติพิเศษในรัฐธรรมนูญ

๑. เอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ
๒. คติที่มีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
๓. คติที่เกี่ยวกับพระราชกำหนด
๔. คติที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
๕. คติฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง
๖. คติเลือกตั้ง

2

บทที่ ๑ :
เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา
(Parliamentary Privilege and Immunity)

3

เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Privilege)

ความหมาย

- หมายถึงสิทธิของสมาชิกรัฐสภาในอันที่จะ
 - แกล้งข้อเท็จจริง
 - แสดงความคิดเห็น
 - ออกเสียงลงคะแนน หรือ
 - ดำเนินการอื่นใดในรัฐสภา
- **โดยบุคคลใดจะนำไปฟ้องร้องว่ากล่าวในทางใดมิได้**

เจตนารมณ์

- เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตน
 - ในการออกกฎหมาย หรือ
 - ควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร
- **โดยไม่ต้องหวั่นเกรงว่าจะถูกฟ้องเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งในภายหลังเพราะเหตุจากการปฏิบัติหน้าที่**

4

ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Immunity)

ความหมาย

- หมายถึง ความคุ้มกันที่รัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกรัฐสภา ในอันที่จะ
 - ไปประชุมตามหน้าที่โดยไม่ว่าจะถูกจับ คမ်းซัง หรือดำเนินคดีใดๆ ในลักษณะที่จะขัดขวางต่อการไปประชุมสภา
- เมื่อพ้นเวลาที่ต้องไปประชุมแล้ว ความคุ้มกันจะหมดไป

เจตนารมณ์

เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถไปทำหน้าที่การประชุมรัฐสภาได้ ไม่ถูกกลั่นแกล้งจากฝ่ายบริหารโดยการจับ คัมซัง หรือดำเนินคดี เพื่อมิให้ไปประชุมสภาตามหน้าที่

5

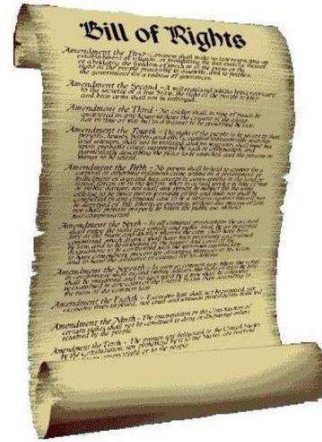
ส่วนที่ ๑ : เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Privilege)

6

ความเป็นมา

Bill of Rights, 1689 Article IX

“เสรีภาพในการพูดและการอภิปราย
หรือการดำเนินการอื่นใดในรัฐสภาจะ
นำมาฟ้องร้องหรือไต่สวนในศาล
หรือสถานที่อื่นใดนอกรัฐสภาไม่ได้”

7

รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส : มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง

สมาชิกรัฐสภาไม่อาจถูกฟ้อง สอบสวน จับกุม คุมขัง หรือ
ถูกพิจารณาคดี อันเนื่องมาจากการแสดงความคิดเห็นหรือการออกเสียง
ลงคะแนนในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ของตน

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา : หมวด ๑ มาตรา ๖

การอภิปราย ตลอดจนการแถลงโต้ตอบของสมาชิกรัฐสภา
ในระหว่างการประชุม จะได้รับความคุ้มครองไม่ให้ถูกฟ้องร้อง

8

พ.ร.บ.ธรรมนูญการปกครองสยามฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๒๔

“สมาชิกไม่ต้องรับผิดชอบในถ้อยคำใดๆที่ได้กล่าวหรือแสดงเป็นความเห็นหรือในการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุม ผู้หนึ่งผู้ใดจะว่ากล่าวฟ้องร้องเพราะเหตุนั้นหาได้ไม่”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๒๗

“ในที่ประชุมแห่งสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดๆ ในทางแสดงข้อความหรือแสดงความเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ท่านว่าเป็นเอกสิทธิ์อันเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

เอกสิทธิ์นี้คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และโฆษณารายงานการประชุมโดยคำสั่งของสภาและคุ้มครองไปถึงบุคคลที่สภาเชิญมาแสดงข้อความหรือออกความเห็นในที่ประชุมด้วย”

9

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ :
มาตรา ๑๒๔

“ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน **ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด** ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดๆมิได้

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่ง**ไม่คุ้มครอง**สมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุม**ที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด** หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้น มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทาง**ต่อบุคคลอื่น** ซึ่งมีใช้รัฐธรรมนูญหรือสมาชิกแห่งสภานั้น ”

10

ลักษณะของเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา

ตามรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐

๑

๑. เอกสิทธิ์กรณีไม่มีการถ่ายทอด
ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุ
โทรทัศน์ หรือทางอื่นใด ตาม
มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง

๒

๒. เอกสิทธิ์กรณีมีการถ่ายทอด
ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุ
โทรทัศน์ หรือทางอื่นใด ตาม
มาตรา มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

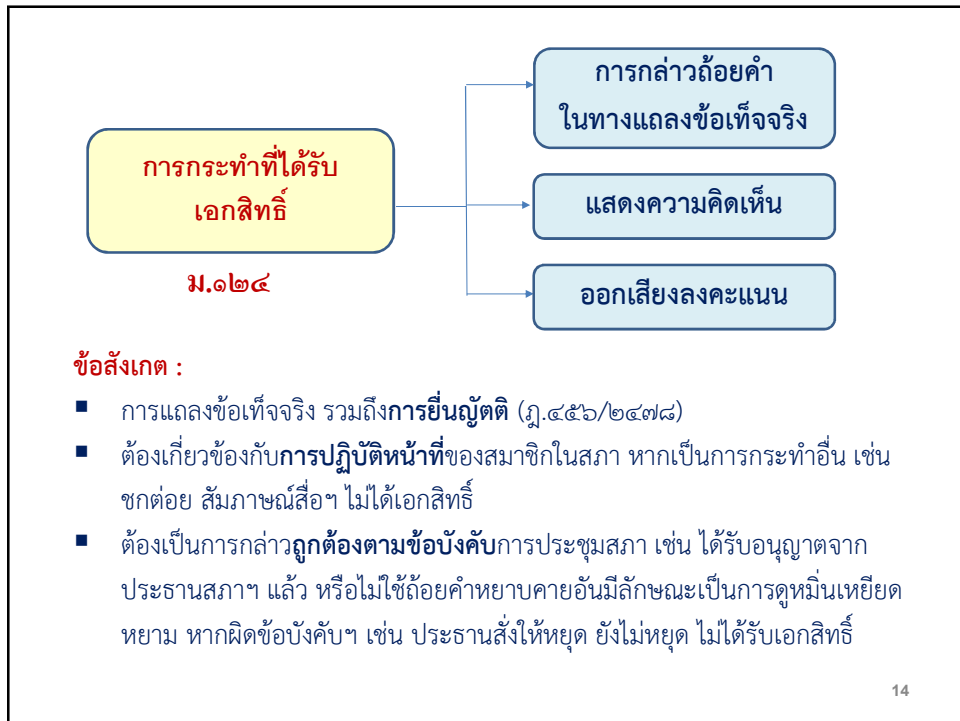
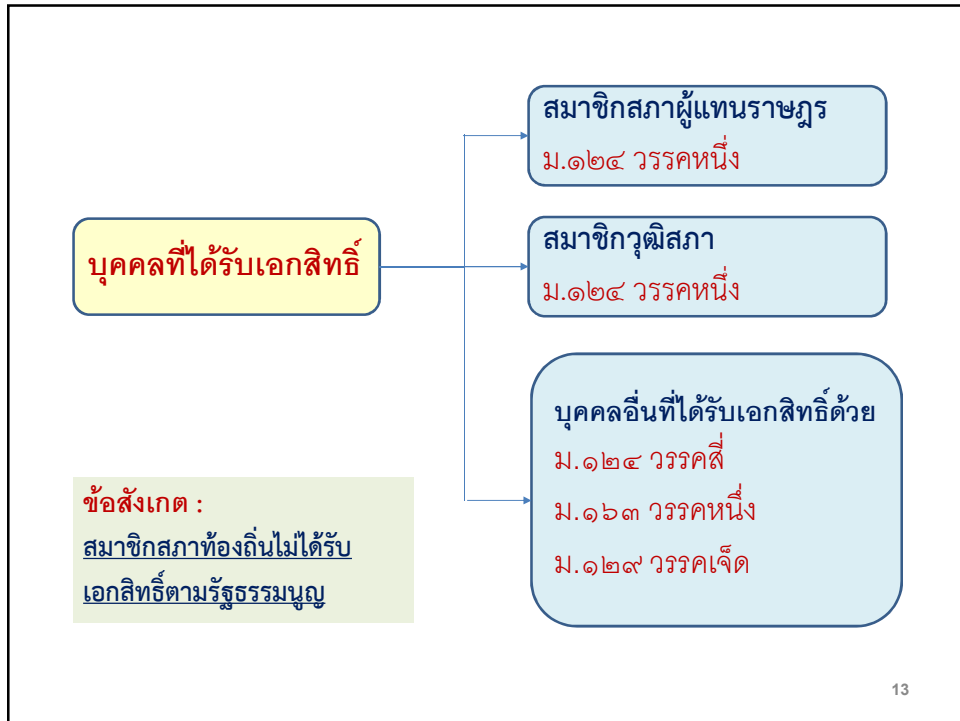
- การประชุมที่ไม่มีการถ่ายทอดปัจจุบันมีเพียงการประชุมลับ เพราะตามข้อบังคับการประชุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้อบังคับการประชุมสมาชิกวุฒิสภา และข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ฉบับปัจจุบัน ประธานแห่งสภานั้นต้องจัดให้มีการถ่ายทอดสดการประชุมทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์หรือทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่ประชาชนทั่วไปสามารถรับได้อย่างทั่วถึง

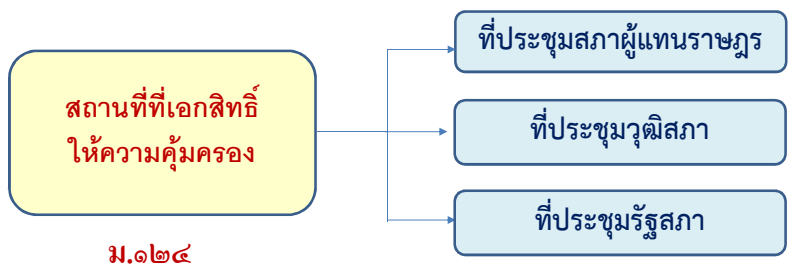
11

ข้อสังเกต : คำว่า “ถ่ายทอด”

- คำว่าถ่ายทอด “ทางอื่นใด” มีดังเช่น การถ่ายทอดทาง Facebook Live, Youtube หรือ Application ต่างๆ ของสภาฯ
- การถ่ายทอดฯ ไม่จำเป็นต้องเป็นการถ่ายทอดสดเสมอไป การ**บันทึกเทปมาออกอากาศภายหลัง**ก็ถือว่าเป็นการถ่ายทอด เพราะความสำคัญอยู่ที่ว่ามีกรเผยแพร่ออกไปให้คนนอกสภารับรู้หรือไม่
- ในกรณีที่เป็นการประชุมลับ หาก**มีคนแอบถ่ายทอดไปนอกสภา**ผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือมีคนแอบบันทึกภาพและเสียงไว้แล้วนำไปเปิดนอกสภาในภายหลัง ไม่ถือว่าเป็นกรณีมีการถ่ายทอดตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง เพราะคนที่กล่าวไม่ได้มีเจตนาที่จะให้คนนอกสภารับรู้ด้วย
- การถ่ายทอดผ่านเสียงตามสาย**ภายในบริเวณรัฐสภา** ไม่ถือว่าเป็นกรณีมีการถ่ายทอดตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง เช่นกัน เพราะผู้ถ่ายทอดไม่ได้มีเจตนาให้ถ้อยคำที่กล่าวไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา

12

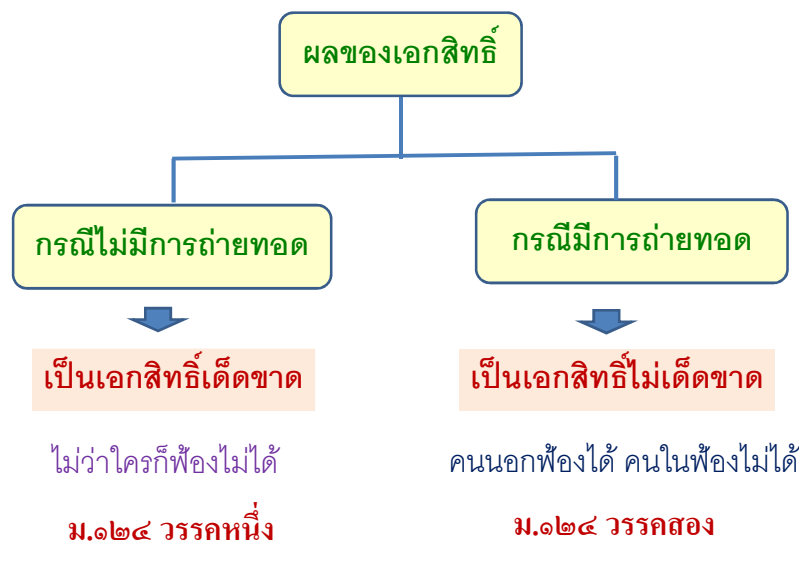

ม.๑๒๔

ข้อสังเกต

- การกล่าวถ้อยคำหรือแสดงความคิดเห็น ที่ได้รับเอกสิทธิ์จะต้องกระทำ
 - ในห้องประชุมสภา
 - ในเวลาที่มีการประชุมสภา
 - กล่าวต่อที่ประชุม ไม่ใช่พูดคุยกันเอง
- หากไม่ใช่การกล่าวในที่ประชุม **แม้อยู่ในบริเวณสภาฯ** เช่น ห้องแถลงข่าว ห้องโถง ห้องอาหาร ลานจอดรถยนต์ **ไม่ได้รับเอกสิทธิ์**

ผลของเอกสิทธิ์กรณีไม่มีการถ่ายทอดฯ

มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง :

“ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภาหรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดๆมิได้”

17

ผลของเอกสิทธิ์กรณีไม่มีการถ่ายทอดฯ (ม.๑๒๔ วรรคหนึ่ง)

- ใครจะฟ้องเป็นคดีอาญา เช่น ตาม ป.อาญา ม.๑๓๖, ๓๒๖, ๓๒๗, ๓๒๙ ไม่ได้ หรือฟ้องเป็นคดีแพ่ง เช่น ตาม ป.พ.พ. ม.๔๒๐, ๔๒๑, ๔๒๓ ก็ไม่ได้ หรือจะเอาผิดทางวินัยก็ไม่ได้
- จะฟ้องไม่ได้ตลอดไป แม้สิ้นสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนฯหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้ว ก็ฟ้องไม่ได้
- จำกัดเฉพาะการกล่าวถ้อยคำ แถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น และออกเสียงลงคะแนน เท่านั้น
- แม้ถ้อยคำที่กล่าวไม่เป็นความจริง ก็ฟ้องไม่ได้ ฎ.๑๙๒๗/๒๕๒๘

18

ตัวอย่างเช่น

- ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาญัตติเกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลในการประมุขงานก่อสร้างของกระทรวงแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็น การประชุมลับ ไม่มีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

- นายแดง ส.ส.พรรคฝ่ายค้าน กล่าวในที่ประชุมโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วว่า ตนมีหลักฐานแน่ชัดว่า **นายดำ** รัฐมนตรีรับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมุขงานก่อสร้างในกระทรวงแห่งนั้น โดย**นายดำ** ให้นาง**เขียว** ภริยานายดำ เดินทางไปรับเงินด้วยตนเองที่ฮ่องกง

- ต่อมา**นายดำ** รัฐมนตรี และ**นางเขียว** ภริยารัฐมนตรี เป็นโจทก์ฟ้อง**นายแดง** ส.ส.ผู้กล่าวถ้อยคำในสภา เป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาท และฟ้อง**นายแดง** เป็นคดีแพ่ง เรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตน

19

กรณีนี้จะเห็นได้ว่า

- การประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมลับ ไม่มีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

- เมื่อนายแดงกล่าวถ้อยคำในทางแกล้งข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร และเป็นเรื่องในวาระที่กำลังประชุมกัน จึงเป็นการกล่าวโดยถูกต้องตามข้อบังคับ **นายแดงย่อมได้รับเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด**

- ทั้งนายดำและนางเขียวจะฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาทไม่ได้ หรือจะฟ้องนายแดงเป็นคดีแพ่งเรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตนก็ไม่ได้

- และแม้ต่อมานายแดงสิ้นสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว นายดำและนางเขียวก็ฟ้องไม่ได้

20

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๒๗/๒๕๒๘ เป็นกรณีสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัด เชียงราย จำเลยที่ ๑ กล่าวอภิปรายในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาในการ พิจารณาร่างพ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๒๕ มีข้อความพาดพิง มาถึงโรงงานสังกะสีไทย โจทก์ในคดีนี้ว่า หลีกเลี่ยงภาษีจำนวน ๓,๓๐๐ ล้านบาท พิเศษ

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๑ กล่าวถ้อยคำเช่นนั้น เนื่องจากมีคำสั่ง ของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๘ ห้ามเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปตรวจสอบภาษีร้านค้า (น่าจะเป็นเพราะมีการไปเรียกเงินจากร้านค้าโดยมิชอบ) แต่จำเลยที่ ๑ เห็นว่า เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เข้าไปตรวจสอบภาษีร้านค้าก็เป็นผลให้มีการเลี่ยงภาษี ออกรกันเป็นจำนวนมาก จำเลยที่ ๑ กล่าวพาดพิงถึงโจทก์เพื่อให้รัฐบาลแก้ไข คำสั่งของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ดังนี้ **แม้ข้อความที่จำเลยที่ ๑ อภิปรายจะปรากฏ ตามทางพิจารณาว่าไม่เป็นความจริง เพราะโจทก์เสียภาษีถูกต้องตลอดมา และ คำอภิปรายของจำเลยที่ ๑ กระทบกระเทือนและเป็นผลร้ายแก่โจทก์ก็ตาม แต่ จำเลยที่ ๑ ย่อมได้รับเอกสิทธิ์ ผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องว่ากล่าวในทางใดไม่ได้**

21

ผลของเอกสิทธิ์กรณีมีการถ่ายทอดฯ

ม.๑๒๔ วรรคสอง :

“เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการ ประชุมที่**มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือ ทางอื่นใด** หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณ รัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้น มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญา หรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิก แห่งสภานั้น”

22

ผลของเอกสิทธิ์กรณีมีการถ่ายทอดฯ

- เอกสิทธิ์ไม่คุ้มครองในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์
 - หากถ้อยคำที่กล่าวไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และ
 - มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นที่มีใช้รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น

ม.๑๒๔ วรรคสอง

บุคคลภายนอกที่ถูกพาดพิง

ป้องกัน

เอกสิทธิ์ไม่คุ้มครอง

รัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิง

ป้องกันไม่ได้

เอกสิทธิ์ยังคุ้มครอง

เหตุผล : เพราะมีโอกาสชี้แจงในสภาอยู่แล้ว

ตัวอย่างเช่น

- ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาญัตติเกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลในการประมุขงานก่อสร้างของกระทรวงแห่งหนึ่งซึ่งมีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ไม่ใช่การประชุมลับ)
 - นายแดง ส.ส.พรรคฝ่ายค้าน กล่าวในที่ประชุมโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วว่า ตนมีหลักฐานแน่ชัดว่า **นายดำ** รัฐมนตรีรับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมุขงานก่อสร้างในกระทรวงแห่งนั้น โดย**นายดำ** ให้**นางเขียว**ภริยานายดำ เดินทางไปรับเงินด้วยตนเองที่ฮ่องกง
 - ต่อมา**นายดำ** รัฐมนตรี และ**นางเขียว** ภริยารัฐมนตรี เป็นโจทก์ฟ้อง**นายแดง** ส.ส.ผู้กล่าวถ้อยคำในสภา เป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาท และฟ้อง**นายแดง**เป็นคดีแพ่ง เรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตน

กรณีเช่นนี้

- นางเขียว ภริยารัฐมนตรี ย่อมฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาและคดีแพ่งได้ เนื่องจากนางเขียว**เป็นบุคคลภายนอก** มิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น เพราะเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง ไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดฯ หากถ้อยคำที่กล่าวใน ที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้น มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น

- ส่วนนายดำ รัฐมนตรี ฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งไม่ได้ เพราะนายดำ**เป็นรัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุม**ในสภาผู้แทนราษฎรในวันนั้น นายแดงยังคงได้รับเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

25

ปัญหาพาดพิง : หากรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงไม่ได้อยู่ในที่ประชุม จะฟ้องสมาชิกสภาที่กล่าวพาดพิงตน ได้หรือไม่

ความเห็นที่ ๑ เห็นว่า มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง ไม่ได้บัญญัติว่ารัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงต้องอยู่ในที่ประชุมด้วยหรือไม่ ดังนั้น ไม่ว่าจะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงจะอยู่ในที่ประชุมหรือไม่ได้อยู่ในที่ประชุม คนพูดย่อมยังคงได้รับเอกสิทธิ์ รัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงฟ้องไม่ได้

ความเห็นที่ ๒ เห็นว่า การที่มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง ยังคงให้ผู้พูดได้รับเอกสิทธิ์ในกรณีที่พาดพิงรัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น เป็นเพราะสามารถใช้สิทธิพาดพิงแก้ข้อกล่าวหาของคนพูดได้ทันทีในขณะนั้น แต่ในกรณีที่รัฐมนตรีหรือสมาชิกที่ถูกพาดพิงไม่อยู่ในที่ประชุม ย่อมไม่อาจใช้สิทธิพาดพิงแก้ข้อกล่าวหาได้ทันทีในขณะนั้น รัฐมนตรีหรือสมาชิกที่ถูกพาดพิงจึงน่าจะยังฟ้องได้

(ความเห็นแรกน่าจะตรงตามเจตนารมณ์มากกว่า มีอะไรให้ว่ากันในสภา แต่ยังไม่มีความพิพากษาศาลฎีกา)

26

สิทธิของบุคคลภายนอกกรณีมีการถ่ายทอดฯ
นอกจากการนำคดีขึ้นสู่ศาล

- บุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหาย มีสิทธิร้องขอให้ประธานแห่งสภานั้น จัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงตามที่บุคคลนั้นร้องขอตามวิธีการและภายใน ระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมสภานั้น ทั้งนี้ โดยไม่กระทบต่อสิทธิ ของบุคคลในการฟ้องคดีต่อศาล ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๑๒๔ วรรคสาม
- ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๓๙ ให้ผู้เสียหายยื่น คำร้องขอภายในสามเดือน นับแต่วันที่มีการประชุมครั้งนั้น เพื่อให้มีการ โฆษณาคำชี้แจง และข้อ ๔๑ หากประธานสภาเห็นว่า บุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหายจริง ให้จัดให้มีการโฆษณาโดยวิธีปิดประกาศคำชี้แจงไม่น้อย กว่าเจ็ดวันไว้ ณ บริเวณสภาที่ประชาชนเข้าไปตรวจสอบได้ และโฆษณาโดย วิธีการอื่นตามที่ประธานสภาเห็นสมควร

27

บุคคลอื่นที่ได้รับเอกสิทธิ์ด้วย

๑. ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา (มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่)
๒. บุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดง ความคิดเห็นในที่ประชุมสภา เช่น กรรมการธิการ หรือบุคคลที่สภาฯเชิญ มาให้ข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น (มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่)
๓. ผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาฯ ไม่ว่าจะทางวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ หรือทางอื่นใด ซึ่งได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภา นั้น (มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่)

28

ข้อสังเกต :

- ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนฯ วุฒิสภา และรัฐสภา ฉบับปัจจุบัน กำหนดให้**เลขาธิการสภาฯ** เป็นผู้พิมพ์และโฆษณารายงานการประชุม
- **สื่อมวลชน**ที่รายงานข่าวการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา **ไม่ได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ** เพราะมิใช่บุคคลตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสี่ แต่อาจไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม เรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในการประชุมโดยสุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ (๔)

29

๔. รัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาฯ ตามมาตรา ๑๖๓ วรรคหนึ่งตอนท้าย **ที่บัญญัติว่า**

“...ให้นำความในมาตรา ๑๒๔ มาใช้บังคับแก่รัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาฯ โดยอนุโลม”

เหตุผลเพื่อให้รัฐมนตรีสามารถแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในสภาฯ ได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องหวั่นเกรงว่าจะถูกฟ้อง

30

ตัวอย่างเช่น

- เมื่อรัฐมนตรีที่อยู่ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ถูกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายกล่าวหาว่า รับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้าง
- รัฐมนตรีจึงขอใช้สิทธิพาดพิงลุกขึ้นชี้แจงว่า ตนไม่ได้รับเงินใคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กล่าวหาตนต่างหากที่รับเงินจากบริษัทที่แพ้การประมูลมากกล่าวหาว่าตนทุจริตเพื่อจะได้มีการประมูลใหม่
กรณีเช่นนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกพาดพิงจะฟ้องร้องรัฐมนตรีไม่ได้เช่นกัน

31

๕. กรรมการของทั้งสองสภาได้รับเอกสิทธิ์ หากกล่าวถ้อยคำพาดพิงผู้อื่นในทางเสียหายในขณะที่มีการประชุม ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ดที่บัญญัติว่า

“...เอกสิทธิ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๔ ให้คุ้มครองถึงผู้กระทำหน้าที่ (กรรมการ) และผู้ปฏิบัติตามคำเรียก (ของกรรมการ) ตามมาตรานี้ด้วย”

ผลคือในกรณีที่เป็นการประชุมของคณะกรรมาธิการในห้องประชุมของคณะกรรมาธิการ หากมีกรรมการผู้ใดหรือผู้ที่กรรมการเรียกมา กล่าวถ้อยคำพาดพิงบุคคลอื่นในทางเสียหาย กรรมการหรือผู้ที่กรรมการเรียกมานั้นได้รับเอกสิทธิ์ด้วย

เหตุผลก็เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่หรือให้ข้อเท็จจริงที่แท้จริงได้โดยไม่ต้องหวั่นเกรงว่าจะถูกฟ้องในภายหลังเช่นเดียวกัน

32

กรรมวิธีการคือใคร

มาตรา ๑๒๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ หรือคณะกรรมการร่วมกันตามมาตรา ๑๓๗ เพื่อกระทำการพิจารณา สอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใดๆ และรายงานให้สภาทราบตามระยะเวลาที่สภากำหนด”

33

ข้อสังเกต

- คณะกรรมการมี ๒ ประเภท ได้แก่ คณะกรรมการสามัญ ประกอบด้วยสมาชิกของแต่ละสภานั้น และคณะกรรมการวิสามัญ อาจมีทั้งสมาชิกสภาฯ และผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาฯ ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคหนึ่ง
- คณะกรรมการตามมาตรา ๑๒๙ วรรคหนึ่ง มีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงหรือที่ศึกษาอยู่นั้นได้ แต่การเรียกเช่นนั้นมิให้ใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือใช้อำนาจในกระบวนการวิธีพิจารณาพิพากษาอรรถคดีหรือการบริหารงานบุคคลของแต่ละศาล และมีให้ใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจโดยตรงในแต่ละองค์กรตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคสี่

34

ข้อวิพากษ์เกี่ยวกับเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาในปัจจุบัน
ของนักวิชาการในต่างประเทศ

๑. เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา ทำให้สมาชิกรัฐสภาอยู่เหนือกฎหมาย ทั้งที่ทุกคนควรมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย
๒. การที่สมาชิกรัฐสภาใช้เอกสิทธิ์เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือกลั่นแกล้งใส่ความเป็นเหตุผู้อื่นได้รับความเสียหายโดยขาดความรับผิดชอบ แต่ไม่ถูกลงโทษ เป็นการยุติธรรมแก่ผู้ได้รับความเสียหายหรือไม่
๓. เมื่อสมาชิกรัฐสภานำความเท็จไปกล่าวในสภาฯ (กรณีสมาชิกรัฐสภาได้เอกสิทธิ์แบบเด็ดขาด) เป็นเหตุประชาชนหรือสมาชิกรัฐสภาด้วยกันได้รับความเสียหาย เหตุใดผู้ได้รับความเสียหายจึงไม่มีสิทธิปกป้องเกียรติยศชื่อเสียงของตนเอง

35

แนวทางของต่างประเทศ

- Right to Reply
- The committee of Privileges
- สภาฯ มีอำนาจสั่งปรับ จำคุก คุมขัง ถอดถอน
- กรณีก่อให้เกิดความเสียหายในวงกว้าง หรือมีเจตนาแอบแฝงเพื่อให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ไม่ได้รับเอกสิทธิ์
- มีข้อยกเว้นให้ดำเนินคดีได้ หากเป็นการประชุมที่มีการถ่ายทอดฯ

36

ส่วนที่ ๒

ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Immunity)

37

รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส มาตรา ๒๖ วรรคสอง และวรรคสี่

“สมาชิกรัฐสภาจะถูกจับกุม ถูกกระทำด้วยประการใดๆ ให้สูญสิ้นหรือถูกจำกัดอิสรภาพในคดีอาญาได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากสภาที่สมาชิกผู้นั้นสังกัดอยู่ การอนุญาตดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมี หากเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือกรณีที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว

การคุมขัง การกระทำใดๆ ให้สูญสิ้นหรือถูกจำกัดอิสรภาพ หรือการดำเนินคดีอาญาต่อสมาชิกรัฐสภาจะต้องระงับไว้ในระหว่างสมัยประชุม หากสภาที่สมาชิกผู้นั้นสังกัดอยู่ร้องขอ”

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา หมวด ๑ มาตรา ๖

“ในระหว่างสมัยประชุมสภาที่ตนเป็นสมาชิก สมาชิกมีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกจับกุมทุกคดี ยกเว้นในความผิดฐานกบฏ ความผิดมหันตโทษ และความผิดต่อความสงบเรียบร้อย”

พ.ร.บ.ธรรมนูญการปกครองสยามฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๑๗

“การฟ้องร้องสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎรเป็นคดีอาชญาของศาล จะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อน ศาลจึงจะรับฟ้องได้”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๒๗

“ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปกักขัง เว้นไว้แต่จับในขณะกระทำผิด แต่ต้องรีบรายงานไปยังประธานแห่งสภา และประธานแห่งสภาอาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการกักขังได้”

39

ลักษณะของความคุ้มกัน : ตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๖๐

๑. กรณีห้ามจับ คุมขังหรือหมายเรียกตัวมาสอบสวนในฐานะเป็น ผู้ต้องหาในคดีอาญา (ม.๑๒๕ วรรคหนึ่ง และ วรรคสอง)
๒. กรณีถูกคุมขังอยู่ก่อนสมัยประชุม (ม.๑๒๕ วรรคสาม)
๓. กรณีการพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม (ม.๑๒๕ วรรคสี่)

40

ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

๑. กรณีห้ามจับ คும்ขังหรือหมายเรียกตัวมาสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม

“มาตรา ๑๒๕ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คும்ขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกหรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้”

41

บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง

ม.๑๒๕ วรรคหนึ่ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สมาชิกวุฒิสภา

ข้อสังเกต : - ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญมิให้เฉพาะสมาชิกรัฐสภา
ไม่ครอบคลุมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องดังเช่นเอกสิทธิ์
- สมาชิกสภาท้องถิ่นไม่ได้รับความคุ้มครอง

42

ช่วงเวลาที่ได้รับความคุ้มครอง

ในระหว่างสมัยประชุม

ม.๑๒๕ วรรคหนึ่ง

ม.๑๒๑ ถึง ม.๑๒๓

ข้อสังเกต

- ความคุ้มครองเป็นเพียงการให้ความคุ้มครองชั่วคราวในระหว่างสมัยประชุม เมื่อพ้นสมัยประชุม ความคุ้มครองจะหมดไป

43

สมัยประชุม : รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

สมัยประชุมวิสามัญ

สมัยประชุมสามัญ

- ปีหนึ่งมีสมัยประชุมสามัญ ๒ สมัย มีกำหนดเวลาสมัยละหนึ่งร้อยยี่สิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้ขยายเวลาออกไปก็ได้ (ม.๑๒๑ วรรคสอง)
- การปิดสมัยประชุมสามัญประจำปีก่อนครบกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะกระทำได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา (ม.๑๒๑ วรรคสาม)

- เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้ (ม.๑๒๒ วรรคสาม)
- ส.ส.และ ส.ว.ทั้งสองสภารวมกัน หรือ ส.ส. มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อให้มีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญได้ (ม. ๑๒๓)

44

ขอบเขตความคุ้มกัน

ม.๑๒๕ วรรคหนึ่ง

- คุ้มครองเฉพาะในคดีอาญา
ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ
หน้าที่หรือไม่
- การกระทำความผิดอาจเกิดก่อน
เป็นสมาชิกสภาฯ ก็ได้
- ไม่ให้ความคุ้มครองในคดีแพ่ง
คดีปกครอง

ความคุ้มกันที่ได้รับ

มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง

ห้ามจับ คุมขัง หรือหมายเรียกไปสอบสวน
ในฐานะผู้ต้องหาในคดีอาญา

ข้อยกเว้น :

- ได้รับอนุญาตจากสภาที่เป็นสมาชิก
- จับในขณะที่กระทำความผิด

- ต้องรายงานไปยังประธานแห่งสภา
- ประธานแห่งสภาอาจสั่งปล่อย

ข้อสังเกต

- ไปรับทราบข้อกล่าวหาด้วยตนเองที่สถานีตำรวจไม่ใช่จับ
- ขอให้ออกหมายจับตาม ป.วิ.พ.ได้
- ขอให้ออกหมายเรียกเป็นพยานได้
- ขอให้ออกหมายค้นบ้านได้
- ความผิดที่กระทำไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในขณะที่เป็นสมาชิกสภา และไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภา ก็ได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง

47

ข้อสังเกต

- กรณีสภาที่ผู้ยื่นเป็นสมาชิกอนุญาต (มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง)
 - ต้องให้สภาอนุญาต ประธานสภาไม่มีอำนาจสั่งอนุญาตโดยลำพัง
 - การขอสละความคุ้มครอง ไม่เป็นเหตุให้สภาต้องอนุญาต
- กรณีการจับในขณะที่กระทำความผิด (ม.๑๒๕ วรรคสอง)
 - เมื่อประธานแห่งสภาที่ผู้ยื่นเป็นสมาชิกได้รับรายงาน ประธานฯอาจสั่งให้ปล่อยเพื่อให้มาประชุมสภาได้โดยลำพัง ไม่ต้องขอมติสภา
 - การสั่งปล่อยเพื่อให้มาประชุมสภา ไม่หมายรวมถึงการมาประชุมคณะกรรมการ

48

ฎ.๕๙๒๐/๒๕๕๙ เป็นกรณีสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดสมุทรสาคร ถูกฟ้องว่าร่วมกับพวกฆ่าผู้ตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต และพาอาวุธปืนไปโดยไม่มีเหตุอันควร ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามฟ้อง จำเลยอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค ๗ พิพากษาแก้เฉพาะให้ลดโทษจากประหารชีวิต คงเหลือจำคุกตลอดชีวิต

จำเลยฎีกาประเด็นหนึ่งว่า การสอบสวนคดีนี้กระทำโดยมิชอบเพราะจำเลยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรสาคร ขณะเกิดเหตุอยู่ในระหว่างสมัยประชุมตามพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๕๔ รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ ในสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คမ်းขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกหรือเป็นการจับในขณะที่กระทำความผิด ถือเป็นความคุ้มกันที่จำเลยจะไม่ถูกสอบสวนในสมัยประชุม และเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่จำเลยไม่อาจสละได้ แต่พนักงานสอบสวน

49

ยังขอให้ศาลออกหมายจับที่ จ.๔๕๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และทำการสอบสวนโดยไม่ชอบ ทำให้โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องตามป.วิ.อ.มาตรา ๑๒๐ ที่บัญญัติห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดโดยมิได้มีการสอบสวนคดีนั้นมาก่อน

ศาลฎีกาเห็นว่า จำเลยสมัครใจไปมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจ และจำเลยเคยแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนขอแสดงความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้พรรค ป. ที่จำเลยสังกัดเป็นสมาชิกยังได้แถลงต่อสื่อมวลชนเช่นเดียวกันว่า จำเลยจะไม่ขอใช้ความคุ้มกันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำเลยมิได้ฎีกาโต้แย้งคัดค้านว่าจำเลยมิได้สละความคุ้มกันดังกล่าว คงฎีกาคัดค้านแต่เพียงว่า ความคุ้มกันที่จำเลยจะไม่ถูกสอบสวนในระหว่างสมัยประชุมเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่จำเลยไม่อาจสละได้เท่านั้น ข้อเท็จจริงจึงรับฟังเป็นยุติตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๗ ว่า จำเลยได้สละความคุ้มกันที่จะไม่ถูกสอบสวนในระหว่างสมัยประชุม

มีต่อ

50

คงมีปัญหาในชั้นฎีกาว่า จำเลยสามารถสละความคุ้มกันดังกล่าวได้หรือไม่ ศาลฎีกาเห็นว่า แม้รัฐธรรมนูญ บัญญัติห้ามมิให้ทำการสอบสวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างสมัยประชุม แต่มิใช่บทบัญญัติห้ามโดยเด็ดขาด เพราะยังบัญญัติข้อยกเว้นให้ทำการสอบสวนในระหว่างสมัยประชุมได้ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาผู้แทนราษฎรที่จำเลยเป็นสมาชิกหรือในกรณีจับขณะกระทำความผิด แสดงว่ารัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติห้ามโดยเด็ดขาดไม่ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะผู้ต้องหาในระหว่างสมัยประชุม ความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะไม่ถูกสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาถือเป็นสิทธิเฉพาะตัวที่เจ้าของความคุ้มกันสามารถสละได้ เมื่อจำเลยสมัครใจไปมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจและแถลงต่อสื่อมวลชนของสละความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่เป็นข้ออ้างไม่ยอมให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนในระหว่างสมัยประชุมหรือสละความคุ้มกันดังกล่าวเสียแล้ว จำเลยย่อมไม่อาจยกเป็นข้ออ้างว่าการสอบสวนไม่ชอบ ฎีกาของจำเลยข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ข้อสังเกต

๑. คำวินิจฉัยที่ว่า “ความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะไม่ถูกสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาถือเป็นสิทธิเฉพาะตัวที่เจ้าของความคุ้มกันสามารถสละได้” อาจขัดหลักการในทางตำราที่ว่า ความคุ้มกันของสมาชิกสภาฯ เกิดขึ้นโดยรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาฯ ไม่ใช่เจ้าของ การสละความคุ้มกันไม่อาจทำให้ความคุ้มกันหมดไป
๒. แต่การที่จำเลยสมัครใจไปมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจไม่ถือเป็นการจับ ผลคดีตามคำพิพากษาฎีกาน่าจะถูกต้องแล้ว
๓. คดีตามคำพิพากษาศาลฎีกานี้ หากข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปเป็นว่า จำเลยเพียงแต่แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่า ขอสละความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญที่ห้ามหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาในระหว่างสมัยประชุม แต่ไม่ได้เดินทางไปสถานีตำรวจเพื่อรับทราบข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนจะนำหมายจับของศาลชั้นต้นไปจับกุมจำเลยมาที่สถานีตำรวจไม่ได้ เพราะจะเป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ห้ามจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างสมัยประชุม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกก่อน

ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

๒. กรณีถูกคุมขังก่อนสมัยประชุม

“ม.๑๒๕ วรรคสาม ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้”

53

ข้อสังเกต

- ต้องเป็นเรื่องที่ประธานสภาฯร้องขอ สมาชิกสภาที่ถูกขังร้องขอไม่ได้
- ศาลจะสั่งให้มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วย หรือไม่ก็ได้
- คำสั่งปล่อยจะมีผลตั้งแต่วันที่สั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม
- ไม่ต้องใช้ขั้มติของสภาดังเช่นการอนุญาตให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา เพียงแต่ร้องขอโดยประธานแห่งสภาฯก็เพียงพอแล้ว

มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม

54

ความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

๓. กรณีการพิจารณาคดี

“ **มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่** ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอก หรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา”

ที่มาของกรณีนี้ สืบเนื่องมาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ บัญญัติว่า การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

55

ความคุ้มกันกรณีการพิจารณาคดี

หลัก :

- ในกรณีที่มีการฟ้องคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม
- ให้ศาลพิจารณาคดีต่อไปได้

เงื่อนไข

- ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะมาประชุมสภา

มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่

56

ข้อสังเกต

- รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ และฉบับปี ๒๕๕๐ ให้ความคุ้มครองในการพิจารณาคดี โดยห้ามการพิจารณาคดีในสมัยประชุม เว้นแต่สภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอนุญาต หรือในกรณีที่เป็นคดีตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งฯ พ.ร.บ.ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ และพ.ร.บ.ว่าด้วยพรรคการเมืองฯ
- แต่รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ ให้พิจารณาคดีได้ โดยมีเงื่อนไขว่า การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะต้องมาประชุมสภา เช่น ศาลต้องไม่นัดพิจารณาคดีในวันนั้น
- เงื่อนไขดังกล่าวมีเฉพาะการพิจารณาคดีอาญาเท่านั้น ไม่ใช่ในคดีแพ่งหรือคดีอื่น เช่น คดีล้มละลาย คดีภาษี คดีแรงงาน ศาลนัดพิจารณาคดีในวันประชุมสภาได้

- ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ จำเลยไม่จำเป็นต้องไปศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง ตามป.วิ.อ.มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม การดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นนี้จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องในวันที่มีการประชุมสภาได้
- เว้นแต่กรณีจำเลยประสงค์จะไปฟังการไต่สวนมูลฟ้อง ต้องคำนึงถึงมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ด้วย
- หากศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งว่า คดีมีมูล การออกหมายเรียกจำเลยที่เป็นสมาชิกสภามาศาลในวันนัดสอบคำให้การหรือวันนัดสืบพยานโจทก์ ต้องคำนึงถึงมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ด้วย

ข้อสังเกต : ความคุ้มกันของสมาชิกสภาที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่

- ❖ กรณีสมาชิกสภาต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ เพราะเหตุศาลมีคำสั่งรับฟ้องหรือรับคำร้องในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม คดีเลือกตั้ง หรือคดีอื่น ๆ มีปัญหาว่าสมาชิกที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จะอ้างความคุ้มกันตามมาตรา ๑๒๕ ในระหว่างที่ตนต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ได้หรือไม่
- กรณีห้ามจับ คุมขังหรือหมายเรียกตัวมาสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ตามมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง มี ๒ ความเห็น
 - ความเห็นแรก น่าจะอ้างได้ เพราะยังมีสถานะเป็นสมาชิกสภา
 - ความเห็นที่สอง น่าจะอ้างไม่ได้ เพราะไม่มีหน้าที่ไปประชุมสภาหากพิจารณาเจตนารมณ์ของการให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกสภาที่ว่า เพื่อให้สมาชิกสามารถไปปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ ความเห็นที่สองน่าจะถูกต้องกว่า

59

- กรณีถูกคุมขังอยู่ ตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสาม
 - สมาชิกสภาที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ไม่มีหน้าที่ต้องไปประชุมสภา จึงไม่อาจอ้างความคุ้มกันตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสาม เพื่อร้องขอให้ประธานสภาฯ สั่งปล่อยตนในระหว่างสมัยประชุม
- กรณีให้ศาลพิจารณาคดีโดยต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการไปประชุมสภาฯ ตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่
 - สมาชิกสภาที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ไม่มีหน้าที่ต้องไปประชุมสภาฯ จึงไม่อาจอ้างความคุ้มกันตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ เพื่อขอให้ศาลไม่นัดพิจารณาคดีในวันที่มีการประชุมสภาฯ

60

การสิ้นสุดความคุ้มกัน

- สมาชิกภาพของสมาชิกสภาสิ้นสุดลง
- มีพระราชกฤษฎีกาปิดสมัยประชุม

61

ความคุ้มกันของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ม. ๒๒๗)

ช่วงเวลาที่ได้รับความคุ้มกัน

ในระหว่างที่

- พ.ร.ฎ. ให้มีการเลือกตั้ง ส.ส.หรือการเลือก ส.ว.
- ประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ

มีผลใช้บังคับ

ความคุ้มกันที่ได้รับ

ห้ามมิให้ จับ คุมขัง หรือหมายเรียก
ตัวกรรมการการเลือกตั้งไปสอบสวน
เท่านั้น

ข้อสังเกต

- หากเป็นคดีในชั้นศาล ก.ก.ต.ไม่ได้รับ
ความคุ้มกัน ศาลยังมีอำนาจออก
หมายจับ หรือหมายจำคุก ก.ก.ต.ได้

การเลือกตั้งท้องถิ่น
ก.ก.ต.ไม่ได้รับความคุ้มกัน

62

ข้อยกเว้น

- กรรมการการเลือกตั้งไม่ได้รับความคุ้มครองกัน หากเป็นการจับ คும்ขัง หรือหมายเรียกตัวไปสอบสวน โดย
 ๑. ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง
 ๒. ในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด(มาตรา ๒๒๗ วรรคหนึ่ง)

ข้อสังเกต

- ไปรับทราบข้อกล่าวหาที่สถานีตำรวจ ไม่ใช่การจับ
- ขอให้ออกหมายเรียกไปเป็นพยานได้
- ขอให้ออกหมายจับตามป.วิ.พ.ได้
- ขอให้ออกหมายค้นบ้านได้

63

ข้อปฏิบัติ : ในกรณีที่จับกรรมการการเลือกตั้งในขณะที่กระทำความผิด หรือจับ หรือค่อมขังกรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น เช่น จับตาม ป.วิ.พ.

- ผู้จับต้องรายงานต่อประธาน ก.ก.ต.โดยด่วน
- ประธาน ก.ก.ต. มีอำนาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับหรือถูกค่อมขังได้
- แต่ถ้าประธาน ก.ก.ต.เป็นผู้ถูกจับหรือค่อมขัง เป็นอำนาจของ ก.ก.ต.เท่าที่มีอยู่

มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง

64

ข้อวิพากษ์ : Parliamentary Immunity

All are equal
Before
The law ?

65

แนวทางของต่างประเทศ

- ให้ความคุ้มกันเฉพาะในคดีแพ่ง ไม่ให้ความคุ้มกันในคดีอาญา
- ไม่ให้ความคุ้มกันในคดีความผิดอาญาร้ายแรง
- ให้ความคุ้มกันเฉพาะความผิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่
- ห้ามเฉพาะการจับ คุมขัง ไม่ห้ามการฟ้องคดี
- ยกเลิกความคุ้มกันไปเลย
- ให้สภามีอำนาจสั่งถอนความคุ้มกันได้เสมอ หากกระทำการอันไม่เหมาะสมในระหว่างที่ได้รับความคุ้มกัน

สวัสดีครับ

66